

KORVAT HÖRÖLLE

- OPAS KUUNTELUKASVATUKSEEN

JOHDANTO

Kuunteleminen on taito, jota tarvitaan monella elämän eri osa-alueella ja siksi kuuntelutaitojen tietoinen harjoittelu ja opettaminen on tärkeää aloittaa jo varhaisessa vaiheessa. Tämän oppaan tarkoituksena onkin edistää kuuntelutaitojen kehittymisen tietoista tukemista niin arkisissa tilanteissa kuin erillisillä kuunteluharjoituksillakin.

Opas on tehty toiminnallisen opinnäytetyön tuotoksena, minkä aiheena on kuuntelukasvatus ja sen toteuttaminen osana varhaiskasvatusta. Opinnäytetyön toimeksiantajana toimi Liperin kunnan varhaiskasvatus. Opinnäytetyön tarkoituksena on tuoda kuuntelukasvatus tutummaksi varhaiskasvatuksen ammattilaisille ja sitä kautta osaksi varhaiskasvatuksen arkea.

Osana opinnäytetyön toiminnallista osuutta järjestettiin kaksi 4–5 hengen ryhmäkeskustelua toukokuussa 2021 Taikametsän ja Paloaukean päiväkotien henkilöstölle. Ryhmäkeskusteluiden tavoitteena oli saada tietoa varhaiskasvatuksen henkilöstön ajatuksista kuuntelukasvatukseen liittyen, herättää keskustelua aiheesta sekä kerätä toiveita oppaaseen.

Oppaaseen on kerätty teoretietoaa kuuntelukasvatuksesta, yleisiä vinkkejä kuuntelutaitojen tukemiseen varhaiskasvatuksen arjessa sekä 12 erilaista kuuntelutaitoja kehittävää harjoitusta. Oppaassa olevat harjoitukset sopivat kaikenikäisille ja erityisesti 3–6-vuotiaille. Oppaan loppuun on kerätty lisäksi erilaisia YouTube-hakusanoja, joilla löytyy harjoituksiin soveltuvia äänimaisemia ja yksittäisiä ääniä sekä muutamia valmiita YouTube-linkkejä.

Opas on suunnattu erityisesti varhaiskasvatuksen ammattilaisille, mutta myös lasten perheille, sillä kuuntelutaitojen kehittymistä ja harjaantumista voidaan tukea erilaisin arkisin keinoin ja harjoituksin myös kotona.

Antoisia hetkiä kuuntelukasvatuksen parissa!

Opinnäytetyön ja oppaan tekijät,
Kiia Laasonen ja Oona Kämäräinen

KUUNTELEMINE

Kuulo on ihmisellä ensimmäinen ja viimeinen aisti, sillä kuuntelu alkaa jo ennen syntymää ja se sammuu viimeisenä yhdessä tuntoaistin kanssa. Kuuntelutaitojen kehitys alkaa siis jo sikiöaikana, mutta suurin kehitys tapahtuu lapsuudessa, nuoruudessa ja vielä aikuisiässäkin.

Kuuntelutaito on vuorovaikutustaito, joka voidaan nähdä yhtenä yksilön elämänhallinnan perustaitona. Kuuntelun osaaminen on edellytys ihmisenä kasvamiseen ja kansalaisena toimimiseen. Kuuntelu on tarpeellista kaikissa sosiaalisissa suhteissa, jotka liittyvät esimerkiksi perhe-elämään, opiskeluun, työelämään tai harrastuksiin. Kuuntelemalla voimme osallistua, ymmärtää, myötälää, saada yhteyden sekä kasvaa ihmisinä: kuunteleminen voidaan siis nähdä kaikkien onnistuneiden suhteiden perustana.

KUUNTELUKASVATUS

Usein ajatellaan, että kuuntelutaidot ovat itsestään selvä asia, jonka jokainen ihminen oppii luontaisesti. Luontainen oppiminen ei kuitenkaan riitä, vaan kuuntelemista ja muita vuorovaikutustaitoja tulee opettaa ja opetella. Erityisen tärkeää kuuntelutaitojen oppiminen on lapsille, koska taitava kuuntelu auttaa lapsia hallitsemaan oppimisessa tarvittavaa merkityksen muodostamista.

Kuuntelukasvatus termi on suomennettu R. Murray Schafferin sound education termistä. Suomennoksen on tehnyt Kankkunen (2018) väitöskirjassaan. Kuuntelukasvatuksella tarkoitetaan kasvatusta, jonka tavoitteena on saada ihmiset kuuntelemaan ympäristöään tarkemmin. Kuuntelukasvatuksessa tarkastelun kohteena on kuuntelijan suhde ympäristöön, kuuntelijoiden väliset suhteet sekä ihmisen kuuntelu-ympäristö ja kaikki siihen kuuluvat äänet. Kuuntelukasvatuksen työtapoihin kuuluvat esimerkiksi erilaiset kuunteluharjoitukset.

ERITYISEN TÄRKEÄÄ KUUNTELU-
TAITOJEN OPPIMINEN ON LAPSILLE,
KOSKA TAITAVA KUUNTELU AUTTAA
LAPSIA HALLITSEMAAN OPPIMISESSÄ
TARVITTAVAA MERKITYKSEN
MUODOSTAMISTA.

KUUNTELUKASVATUKSEN MUODOT

KUUNTELUKASVATUS
VOIDAAN JAKAA
PUHEEN,

MUSIIKIN
SEKÄ

ÄÄNIMAISEMAN
KUUNTELU-
KASVATUKSEEN

PUHEEN KUUNTELUKASVATUS:

- Puheen kuuntelutaitojen opetuksessa tulisi painottaa kuunneltavan, eli toisen ihmisen huomioon ottamista ja aitoa vuorovaikutusta
- Puheen kuuntelukasvatuksen lähtökohtana on kuulun ymmärtäminen, kyky tehdä yhteistyötä ja tulla toimeen toisten ihmisten kanssa sekä kasvatettavan empaattisten vuorovaikutusvalmiuksien tukeminen

MUSIIKIN KUUNTELUKASVATUS:

- Kuuntelu on pohja kaikelle musiikin tekemiselle ja oppimiselle, sillä kaikki musisoinnin muodot perustuvat kuuntelemiseen: esim. soittamisen ja laulamisen opettelu ovat ensisijaisesti kuuntelun herkkyyteen oppimista
- Tehtävät yksilöllisestä näkökulmasta: kuuntelukyvyn, musiikin vastaanottamisen kyvyn sekä auditiivisen herkkyyden kehittäminen

- Tehtävät yhteisöllisestä näkökulmasta: yhteisöllisen oppimisen tukeminen sekä yhteisen tekemisen antaminen
- Musiikin kuuntelukasvatuksessa tärkeää harjoitella erityisesti tarkkaavaista kuuntelua

ÄÄNIMAISEMAN KUUNTELUKASVATUS:

- Äänimaisema = ympäristöstä kuuluvat ja kuultavissa olevat äänet
- Tavoitteena oppia kuuntelemaan, havainnoimaan ja arvioimaan lähiympäristöä
- Kuunteleminen erilaisissa ympäristöissä kehittää mm. kuuntelun herkkyyttä sekä mahdollistaa äänen ja ympäristön yhdistämisen uudella tavalla

LAPSEN KUUNTELUTAIDOJEN KEHITTÄMISEN TUKEMINEN

Lapsen kuuntelutaidot kehittyvät huomaamatta arkisissa tilanteissa esimerkiksi leikin, vuorovaikutuksen ja ympäristön äänien kuuntelemisen kautta. Kuuntelutaitojen kehittymistä voidaan tukea myös tietoisesti monin eri tavoin.

KUUNTELUOLOSUHTEIDEN HUOMIOIMINEN

Lapsiryhmässä on tärkeää kiinnittää huomiota kuunteluolosuhteisiin, sillä esimerkiksi juttelusta, kolisevista leluista sekä tilan kaikuisuudesta syntyy helposti hälyä. Häly vaikeuttaa kuuntelemista sekä aiheuttaa stressiä ja väsymistä, mikä voi vaikuttaa kielteisesti myös kuuntelutaitojen kehitykseen. Hälyn lähteitä pystytään poistamaan esimerkiksi seuraavilla keinoilla:

- Pehmeiden tai kankaalla päällystettyjen laatikoiden suosiminen kovien lelujen säilytyksessä
- Leikkipaikkojen rakentaminen pehmeiden alustojen päälle
- Tilojen jakaminen väliseinillä
- Huopatossujen liimaaminen tuolien ja pöytien jalkoihin sekä verhojen, mattojen ja muiden huokoisten tekstiilien suosiminen

LAPSELLE LUKEMINEN

Kirjojen lukeminen lapselle on hyvä keino harjoittaa lapsen kuuntelutaitoja. Jotta lapsen kuuntelutaidot kehittyisivät, on tärkeää varmistaa, että lapsi todella kuuntelee kirjan lukemista. Lisäksi lukutuokioiden on tärkeää olla vuorovaikutuksellisia sekä teksti ja lukemistyyli lapsen kielellisten taitojen kehitystasoon soveltuvia.

Kirjojen katselun avulla voidaan tukea myös pienten lasten kuuntelutaitojen kehittymistä. Lapsen kanssa voidaan esimerkiksi nimetä asioita kuvakirjoista, kertoa kirjan kuvista ja tapahtumista yksinkertaisilla lauseilla sekä esittää helpoja kysymyksiä. Pienikin lapsi pystyy osallistumaan lukutuokioon esimerkiksi osoittamalla asioita. Kun lapsi oppii puhumaan ja kielenkehitys etenee, voi aikuinen pikkuhiljaa siirtyä kirjan varsinaisen tekstin lukemiseen.

KIRJOJEN KATSELU ON OIVALLINEN KEINO TUKEA MYÖS PIENTEN LASTEN KUUNTELUTAIDOJEN KEHITTÄMISTÄ.

DIGITAALISET LAITTEET

Digilaitteilla pelaamiseen voidaan helposti yhdistää erilaisia kuuntelutaitoja tukevia tehtäviä ja leikkejä, kun aikuinen on mukana pelaamassa lapsen kanssa. Pelaamisen lomassa aikuinen voi antaa esimerkiksi tehtäviä, joissa lapsen täytyy harjoitella tarkkaavaista kuuntelua sekä pitämään kuulemansa ohje muistissa. Tällaisia tehtäviä voivat olla esimerkiksi sanaluetteloiden ja moniosaisten ohjeiden mukaan toimiminen. Lapsi voi kuljettaa pelihahmoa aikuisen antamien moniosaisten ohjeiden mukaan tai esimerkiksi valmistaa ruoka-annoksen aikuisen toiveiden mukaisesti. Lapsen kanssa kannattaa myös keskustella pelin tapahtumista ja kysellä niistä, koska myös se kehittää lapsen kuuntelutaitoja.

TARKKAVAISUUS JA VUOROTTELU

Tarkkaavaisuuden kohdistaminen ja sen säilyttäminen on välttämätön taito, kun halutaan oppia jotain uutta. Kun halutaan luoda suotuisat kuunteluolosuhteet, ovat melun vähentäminen, riittävä lepo ja innostava toiminta tärkeässä roolissa.

- **Mukava asento** auttaa lasta keskittämään huomionsa olennaiseen. Esimerkiksi tynnyt istuma-alustoina penkkien sijasta voivat rauhoittaa lapsia
- **Jonkin asian, esim. sinitarran palan näpertely** voi auttaa fyysisesti levotonta lasta keskittymään
- **Puheenvuoron ottamisen yhteinen merkki** (esim. käden nostaminen) voi auttaa vähentämään toisten päälle puhumista ja toimii myös usein tehokkaammin lapsiryhmän hiljentämiseen kuin äänenvoimakkuuden korottaminen

KUVIEN JA PIIRROSTEN KÄYTTÖ KUUNTELEMISEN TUKENA

Leikki-ikäinen lapsi vasta harjoittelee kuuntelemista ja kuuntelemiseen keskittymistä, jolloin pelkän kuulon varassa toimiminen voi olla vielä vaikeaa. Kuvien käyttö kuuntelemisen tukena auttaa suuntaamaan tarkkaavaisuutta sekä pitämään kuultu asia muistissa. Puheen kuvituksessa voidaan hyödyntää myös piirtämistä, jos tilanteeseen ei ole valmiita kuvia. Kun lapsi seuraa piirroksen valmistumista, myös huomio keskittyy paremmin aikuiseseen. Piirtämisen aikana aikuisen puhe myös hidastuu, mikä auttaa lasta kuuntelemaan

VINKKI:
HANKKIKAA RYHMÄN
KOKOONTUMISPAIKKAAN
PIIRUSTUSTAULU, JOLLOIN
PIIRTÄMISTÄ ON HELPPOA
HYÖDYNTÄÄ PUHEEN TUKENA!

KUUNTELUKASVATUKSEEN LIITTYVIÄ HARJOITUKSIA

ÄÄNIIN JA KUUNTELUUN LIITTYVIÄ KYSYMYKSIÄ

Kysymykset toimivat hyvin aiheeseen johdattelevina ja keskustelun aloittajina. Kysymyksiä voi myös yhdistää muihin oppaan harjoituksiin.

- Mikä oli ensimmäinen ääni, jonka kuulit aamulla herätessä?
- Mikä oli viimeisin ääni, jonka kuulit?
- Mikä oli voimakkain ääni, jonka kuulit tänään?
- Mikä oli kaunein ääni, jonka kuulit tänään?

NENÄLIINAN PUDOTUS

Tavoitteet: Ohjeiden kuuntelemisen ja äänen käytön harjoittelu. Harjoitus toimii loistavasti aloitusleikinä ja aiheeseen johdatteluna.

Valmistelu ja tarvikkeet:

- Nenäliina tai muu leijuva esine (puun lehti, huivi tms.)

Ohjeistus:

Harjoituksessa pudotetaan nenäliina. Kun nenäliina on ilmassa, kaikkien pitää nauraa kovaa. Heti, kun nenäliina koskettaa maata, nauru lakkaa. Nenäliinaa voidaan pudottaa useamman kerran.

ÄÄNIKÄVELY

Tavoitteet: ohjeiden kuuntelemisen ja muistamisen harjoittelu

Valmistelu ja tarvikkeet:

- Harjoituksessa käytetään apuna erilaisia äänilähteitä, kuten soittimia
- Ääninä voivat toimia myös suulla tai jollakin kehonosalla tehtävät äänet

Ohjeistus:

Harjoituksessa sovitaan erilaisia toimintoja, joita tehdään, kun kuullaan tietty ääni. Esimerkiksi, kun kuulet marakasit, liiku eteenpäin/taaksepäin, käänny, pompi jne.

MIKÄ ÄÄNI SOI?

Tavoitteet: erilaisten äänien tunnistaminen ja nimeäminen, kuuntelemiseen keskittyminen

Valmistelu ja tarvikkeet:

- erilaisia äänilähteitä, jotka voivat olla erilaisia soittimia tai netistä löytyviä arkisia ääniä (ks. vinkkejä s. 14)

Ohjeistus:

Harjoituksessa soitetaan lapsille jotain heille tuttua ääntä (esim. soitin tai jokin arjesta tuttu ääni) ilman, että he näkevät äänilähdettä. Lapsien tulee arvata, mistä äänestä on kyse. Harjoituksen voi myös toteuttaa siten, että annetaan kaksi vaihtoehtoa, joista lapsen

pitää tunnistaa, kummasta äänestä on kyse: soiko äsken rytmikapulat vai marakassit?

Harjoituksen voi toteuttaa myös YouTubesta löytyvien videoiden avulla, jolloin lapsia voidaan pyytää tunnistamaan ja nimeämään videosta kuulemiaan ääniä. (ks. vinkkejä s. 14.)

ÄÄNIMAISEMAN KUVITUS

Tavoitteet: erilaisten äänien tunnistaminen, kuuntelemiseen keskittyminen

Valmistelu ja tarvikkeet:

- Toteutustavasta riippuen paperia ja puuvärikyniä/ vahaliituja/tusseja/vesivärit/muovailuvahaa
- Äänimaisema tai musiikkia esim. YouTubesta

Ohjeistus:

Harjoitukseen valitaan musiikkia, arkinen ääni (esim. linnunlaulu) tai äänimaisema (esim. viidakko.)

Lapsille annetaan tehtäväksi maalata kuulemansa ääni, musiikki tai äänimaisema kuvalliseen muotoon. Lapsi saa tehdä äänen teokseensa sellaisena, kun hän sen kokee ja näkee: teokseen voi kuulua esimerkiksi konkreettisia esineitä, ihmisiä tai eläimiä tai erilaisia muotoja, kuvioita ja värejä.

Kuvallisen osuuden voi toteuttaa harjoituksessa myös takautuvasti. Tällöin lasten kanssa käydään ensin paikan päällä esimerkiksi metsässä, vilkkaan kadun laidalla tai muussa ääniympäristössä kuuntelemaan ääniympäristöön liittyviä ääniä. Sisälle palattua lapsille annetaan tehtäväksi esimerkiksi maalata teos kuullun ääniympäristön pohjalta.

Kun lapset ovat tehneet oman teoksensa kuullun äänimaiseman pohjalta, voidaan lasten kanssa keskustella

NÄIN VOIT LISÄTÄ HAASTETTA MIKÄ ÄÄNI SOI -HARJOITUKSEEN:

VALITKAA LASTEN KANSSA YHTEINEN ÄÄNIYMPÄRISTÖ, KUTEN METSÄ TAI PÄIVÄKODIN PIHA. KUN ÄÄNIYMPÄRISTÖ ON VALITTU, PYYDÄ LAPSIA SULKEMAAN SILMÄNSÄ JA KUVITTELEMAAN ITSENSÄ ÄÄNIYMPÄRISTÖÖN. TÄMÄN JÄLKEEN KESKUSTELLAAN, MILLAISIA ÄÄNIÄ JUURI SIITÄ ÄÄNIYMPÄRISTÖSTÄ VOISI KUULUA.

äänistä, joita lapset kuulivat, sekä niiden pohjalta syntyneistä teoksista. Yhteisessä keskustelussa voidaan myös pohtia, mistä kuullut äänet ovat peräisin ja kuka tai ketkä niitä tuottavat: olivatko lasten kuulemat äänet esimerkiksi luonnon, ihmisen, eläimen vai koneen ääniä?

ELÄINYSTÄVÄT KADOKSISSA

Tavoitteet: erilaisten äänien kuunteleminen ja tunnistaminen

Valmistelu ja tarvikkeet:

- Harjoitus suositellaan toteutettavan jumppasalissa tai muuten tilavassa huoneessa
- Erilaisten eläimien kuvia

Ohjeistus:

Harjoituksessa lapset jaetaan 2–4 ryhmään. Yhdessä ryhmässä voi olla 2–4 lasta. Jokaiselle ryhmälle jaetaan omat ääntelytavat, kuten lehmä, koira, hevonen, kissa jne. Ääntelytapa voidaan kertoa lapselle eläimen kuvan avulla. (Huom! Pyri valitsemaan lapsille tuttuja eläimiä, jotta he osaavat varmasti äänellä eläimen tavalla.) Lapset eivät saa tietää ryhmäläisistään, ennen kuin he alkavat äänellä.

Ryhmäläisten tulisi löytää omat ryhmäläisensä pelkäämään ääniä kuuntelemalla: esimerkiksi ryhmä, jossa äänellään kuin lehmät, tulisi löytää kaikki ryhmäläisensä ammumalla.

HUOM! HARJOITUKSEN VOI TOTEUTTAA MYÖS HÄMÄRÄSSÄ HUONEESSA, JOLLOIN HARJOITUS VAIKEUTUU. TÄLLÖIN ON KUITENKIN TÄRKEÄÄ MUISTAA, ETTÄ TILA ON TURVALLINEN HARJOITUKSELLE JA LAPSILLA TURVALLINEN OLO HARJOITUKSEN AIKANA.

PAPERIARKISTA SOITIN

Tavoitteet: uuden äänen tuottaminen tavanomaisella esineellä, luovan toiminnan tukeminen, vuorovaikutustaitojen harjoittelu

Valmistelu ja tarvikkeet:

- Paperiarkki tai -arkkeja

Ohjeistus:

Harjoituksessa tulee keksiä mahdollisimman monta erilaista ääntä, jotka voi tehdä paperiarkilla. Paperia voi esimerkiksi naputella, rypistää, heilutella, ravistella, näpättyä, repiä, rullata, iskeä ja murskata. Jokaisen ääninäyte paperilla kuunnellaan.

ÄÄNIJAHTI

Tavoitteet: erilaisten äänten löytäminen omasta ympäristöstä, äänten tunnistaminen, vuorovaikutustaitojen harjoittelu

Valmistelu ja tarvikkeet:

- Tila, josta löytyy erilaisia ääniä
- Harjoituksen voi toteuttaa sekä sisällä että ulkona

Ohjeistus:

Harjoituksessa pyydetään lapsia etsimään tilasta erilaisia ääniä. Jokainen saa esitellä oman äänensä muille.

Etsi tilasta kova ääni, tömähcelevä ääni, hiljainen ääni, raapiva ääni, suriseva ääni, poksahcelevä ääni, kilisevä ääni, mielenkiintoinen ääni...

VINKKI!
PAPERIARKIN ÄÄNISTÄ
LAPSET VOIVAT TEHDÄ
MYÖS OMAN KAPPALEEN,
JOKA ÄÄNITETÄÄN JA
KUNNELLAAN YHDESSÄ.

ERILAISET ÄÄNET

Tavoitteet: erilaisten äänten ja niiden voimakkuuksien tunnistaminen, kuuntelemiseen keskittyminen

Valmistelu ja tarvikkeet:

- Jokin äänimaisema (esim. valmiit äänimaisemat YouTubesta, metsäretki lähimetsään...)
- Harjoituksessa voidaan käyttää myös yksittäisiä ääniä

Ohjeistus:

Harjoituksen tarkoituksena on pohtia erilaisten äänien voimakkuuksia sekä sitä, ovatko ne lasten mielestä mukavia vai epämieluisia ääniä. Harjoituksen voi tehdä missä tahansa ääniympäristössä, kuten metsässä, puistossa tai päiväkodin tiloissa. Erilaisia valmiita ääniympäristöjä löytyy paljon myös YouTubesta. (ks. vinkkejä s. 14).

Harjoituksen alussa lapsia ohjeistetaan kuuntelemaan esimerkiksi muutaman minuutin ajan ympäristöstä kuuluvia ääniä. Kuuntelemisen jälkeen keskustellaan lasten kanssa ensin yleisesti siitä, millaisia ääniä he kuulivat ja tunnistivatko he kaikki kuulemansa äänet. Tämän jälkeen lapsilta voidaan kysyä:

- Olivatko kuulemasi äänet kovia vai hiljaisia ääniä?
- Mikä oli mukavin ääni, minkä kuulit?
- Mikä oli epämieluisin ääni, minkä kuulit?

Harjoituksen voi toteuttaa myös kuuntelemalla erilaisia yksittäisiä ääniä esimerkiksi YouTubesta. (ks. vinkkejä s. 14). Ääni voidaan ensin tunnistaa yhdessä lasten kanssa, jonka jälkeen lapsilta voidaan kysyä, onko ääni heidän mielestään kova vai hiljainen ääni tai mukava vai epämieluisa ääni. Äänen miellyttävyydestä kysyessä voidaan hyödyntää esimerkiksi peukutusta oman mielipiteen kertomiseen: peukku ylös=mukava ääni,

peukku alas=epämieluisa ääni. Peukutuksen jälkeen voidaan keskustella lasten kanssa siitä, miksi ääni oli mukava tai miksi se oli epämieluisa.

ÄÄNEN TUNNISTAMINEN JA LIKKUVIEN ÄÄNTEN KUUNTELU

Tavoitteet: äänien tunnistamisen harjoittelu ja liikkuvien äänien kuunteleminen

Tarvikkeet/valmistelu:

- Tila, jossa liikkuminen onnistuu vaivattomasti (esim. jumppasali)
- Tavarointa, joilla voi tehdä erilaisia ääniä, esimerkiksi avaimet, erilaisia soittimia, erilaisia esineitä, joita voi naputella/koputella/rapistella...
- Harjoituksen voi halutessaan toteuttaa myös ilman tarvikkeita

Harjoituksen ohjeistus:

Lapsiryhmästä valitaan yksi vapaaehtoinen lapsi, joka keksii jonkin äänen ja kulkee tilassa ympäriinsä muiden ryhmäläisten pitäessä silmiä kiinni tai huivia silmillä. Ääni voi olla mikä tahansa, esimerkiksi jollakin esineellä, soittimella tai omalla keholla tuotettu ääni. Kun ääntä tuottava lapsi lähtee liikkumaan tilassa, muiden lasten tehtävänä on sormella

osoittaa sinne suuntaan, josta ääni heidän mielestään kuuluu ja minne päin se liikkuu.

Lisää haastetta harjoitukseen saadaan ottamalla kaksi erilaista ääntä mukaan, jolloin ryhmän tehtävänä on osoittaa molempia ääniä vuorotellen. Lapsille voidaan antaa myös tehtäväksi tunnistaa tietty ääni kahdesta tai useammasta äänestä. Jos äänet olisivat esimerkiksi avainten ravistelu ja taputtaminen, voitaisiin lapsille antaa tehtäväksi osoittaa sormella sinne suuntaan, mistä kuuluu avainten ravistelun ääni.

HAASTAVUUTTA VOIDAAN LISÄTÄ YHDISTÄMÄLLÄ HARJOITUKSEEN LIIKETTÄ. LAPSILLE VOIDAAN ANTAA TEHTÄVÄKSI ESIMERKIKSI LÄHTEÄ LIIKKUMAAN RAUHALLISESTI SILMÄT KIINNI ÄÄNTÄ KOHTI JA KAHDEN TAI USEAMMAN ÄÄNEN HARJOITUKSESSA TIETTYÄ ÄÄNTÄ KOHTI.

KEHON ERILAISET ÄÄNET

Tavoitteet: oman kehon äänien kuunteleminen ja tunnistaminen

Ohjeistus:

Lapsia pyydetään olevan hetken aikaa hiljaa ja kuuntelemaan erilaisia kehosta kuuluvia ääniä:

- Hengitys
- Sydämen lyönti
- Vatsan äänet
- Nieleminen
- Muut kehon äänet

Harjoituksessa lapsia voidaan pyytää kuuntelemaan kehon ääniä yksitellen, esimerkiksi kuuletko sydämen lyöntisi? Lapsia voidaan myös pyytää yleisesti kuuntelemaan kehosta kuuluvia ääniä ja kysyä sen jälkeen, mitä ääniä he kuulivat.

MISTÄ LAULU KERTOO?

Tavoitteet: kuullun ymmärtäminen ja kuuntelemiseen keskittyminen

Valmistelu ja tarvikkeet:

- Harjoitukseen ja lasten ikätasoon soveltuva laulu, esimerkiksi Piippolan vaarilla oli talo tai Leijonaa mä metsästä

Ohjeistus:

Harjoitukseen valitaan jokin harjoitukseen ja lasten ikätasoon soveltuva laulu. Laulusta voidaan kuunnella lyhyitä pätkiä kerrallaan tai laulun voi soittaa kokonaan. Laulun kuuntelemisen jälkeen lapsilta voidaan kysyä kysymyksiä lauluun liittyen, esimerkiksi kenestä tai mistä laulu kertoi, mitä eläimiä laulussa mainittiin, millaisia esteitä leijonan metsästäjällä tuli vastaan jne.

13

KVUNTELUKASVATU SOPAS

LINKKEJÄ JA HAKUSANOJA

LUONTOON LIITTYVÄT ÄÄNET JA ÄÄNIMAISEMAT:

YouTube-hakusanaja: forest soundscape, jungle soundscape, weather sound effects, sea sounds, water sounds, hyvän mielen metsäkävely

HYVÄN MIELEN METSÄKÄVELY

Kaikkiin Suomen vuodenaikoihin liittyviä ääniä (esim. linnunlaulu, ukkonen, vesisade, tuulen ulvonta...) Vuodenajat löytyvät myös eriteltyinä videoina Mieli Suomen Mielenterveys ry -kanavalta.
<https://www.youtube.com/watch?v=raZahT5KPZU&t=1029s>

ÖISIÄ METSÄN ÄÄNIÄ

Erilaisia öisiä metsän ääniä (esim. sade, heinäsirokot, pöllö...)
<https://www.youtube.com/watch?v=3TNK916Pjto>

VIIDAKON ÄÄNIÄ

Erilaisia viidakon ääniä (esim. trooppiset linnut, eläimet, hyönteiset...)
<https://www.youtube.com/watch?v=kt5fvHFH0d4>

LIIKENTEeseen LIITTYVÄT ÄÄNET JA ÄÄNIMAISEMAT:

YouTube-hakusanaja: vehicle sound effects, city sound effects, traffic sounds

KAUPUNGIN ÄÄNIMAISEMA

Erilaisia kaupungin ääniä (esim. liikenteen ja autojen ääniä, ihmisten ääniä...)
https://www.youtube.com/watch?v=YF3pj_3mdMc

ERILAISIA AJONEUVOJEN ÄÄNIÄ

Erilaisen yksittäisiä ajoneuvojen ääniä (esim. auto, juna, moottoripyörä...)
<https://www.youtube.com/watch?v=4X0pp9MF68s>

ARKISET ÄÄNET JA ÄÄNIMAISEMAT:

YouTube-hakusanaja: kitchen sounds, household sounds, body sounds, market sounds

RUOKAKAUPAN ÄÄNIMAISEMA

https://www.youtube.com/watch?v=w7Yks_RIVgc

IHMISKEHOON LIITTYVIÄ ÄÄNIÄ

Ihmiskehoon liittyviä yksittäisiä ääniä (esim. taputtaminen, itkeminen...)
https://www.youtube.com/watch?v=Zfc1UH_9U5s

ERILAISIA YKSITTÄISIÄ ÄÄNIÄ:

YouTube-hakusanaja: guess the sound, animal sounds, instrument sounds

20 ERILAISTA ÄÄNTÄ

Sekalaisia ääniä (esim. kellon tikitys, kissan kehräys, ruohonleikkuri...)
<https://www.youtube.com/watch?v=n1m4h79JZso>

SOITTIMIEN ÄÄNIÄ

Yksittäisiä soittimien ääniä (esim. viulu, piano, kellopeleli...)
<https://www.youtube.com/watch?v=1anTvbY6WzA>
Gothoni, R. 2020. Kuuntelijan käsikirja. Jyväskylä: PS-kustannus.

LÄHTEET

Haapala, S. & Välimaa, T. 2020. Kuuntelutaidot. Teoksessa Haapala, S., Niemitalo-Haapala, E. & Ukkola, S. (toim.). Lapsen kielenkehitys. Vuorovaikutuksen, leikin ja luovuuden merkitys. Jyväskylä: PS-kustannus, 37–58.

Kankkunen, O-T. 2018. Kuuntelukasvatus suomalaisessa perusopetuksessa: kohti yhteisöllistä äänellistä toimijuutta. Taideyliopiston Sibelius-Akatemia. Sibelius-Akatemian musiikkikasvatuksen, jazzin ja kansanmusiikin osaston MuTri-tohtorikoulu. Väitöskirja. <https://helda.helsinki.fi/bitstream/handle/10138/234954/nbn-fife201804136545.pdf?sequence=1&isAllowed=y>. 15.6.2021.

Kauppila, R. 2000. Vuorovaikutus- ja sosiaaliset taidot. Vuorovaikutusopas opettajille ja opiskelijoille. Jyväskylä: PS-kustannus.

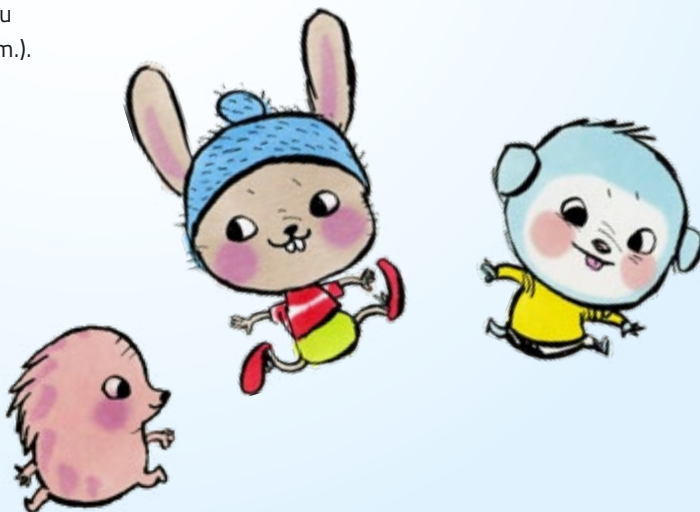
Murphy, K. 2020. Et taida kuunnella. Miksi kuunteleminen on tärkeää ja miten se muuttaa meitä (suom. Mäki-Kihniä, N.). Helsinki: WSOY.

Schafer, R. 2015. Kuuntelukasvatus: 100 kuuntelu- ja ääniharjoitusta (suom. Kankkunen, O-T., Uimonen, H. & Kytö, M.). Tampere: Tampereen ammattikorkeakoulu.

Leikkipäivä. 2021. Sata leikkiä. Mannerheimin lastensuojeluliitto. <https://leikkipaiva.fi/sata-leikkia/#Tutustumis-%20ja%20vuorovaikutusleikit>. 24.6.2021.

Hyvönen, L. 2006. Musiikki - Kasvatuksen hukattu mahdollisuus. Teoksessa Jakku-Sihvonen, R. (toim.). Taito- ja taideaineiden opetuksen merkityksiä. Helsinki: Yliopistopaino, 46–59.

Ahonen, K. 2004. Johdatus musiikin oppimiseen. Tampere: Finn Lectura.

Liperi

Liperin kunta

PL 20 ▪ 83100 Liperi facebook.com/liperin kunta
013 686 511 ▪ kirjaamo@liperi.fi twitter.com/LiperinKunta
www.liperi.fi instagram.com/liperinkunta